

לקט אמרות
חז"ל, רעיונות,
עובדות והנהגות
מגדולי ישראל,
על מדות טובות
שצביאות
לאהבת הזולת,
הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכה: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
© אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס
בלי רשות בכתב

איש לרעהו

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 92424 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

שבת קודש יח טבת תשע"א שבת - ירושלים 4:06 תל-אביב 4:19 חיפה 4:09 מוצ"ש - ירושלים 5:22 תל-אביב 5:23 חיפה 5:20 ר"ת 5:58

פרשת שפוט

מסירות לחסד והצלה

מעלה לאדם המוסר עצמו להצלת הזולת ולמען עשיית חסד עמו !

נלמד מהפסוק: "ותיראן המילדות את האלוקים ולא עשו כאשר דיבר אליהן מלך מצרים ותחיין את הילדים" (פרק א-יז)

ואמרו חז"ל (סוטה יא): "לא דיין שלא המיתו אותם אלא אף סייעו להחיותם. היו מספקות להם מים ומזון". ומובא במדרשו: "זכי מאחר שלא עשו כאשר דיבר אליהן אין אנו יודעים שקיימו את הילדים, למה הוצרך הכתוב לומר ותחיין את הילדים? יש קילוס בתוך קילוס, לא דיין שלא קיימו את דבריו אלא עוד הוסיפו לעשות עמהם טובות. יש מהן שהיו עניות, והולכות המילדות ומגבות מים ומזון מבתיהן של עשירות ובאות ונותנות לעניות, והן מחיות את בניהן. הוא שכתב "ותחיין את הילדים". (מד"ר - שמות א-טו).

על הפסוק "ותשלח את אמתה ותקחה" כתב רש"י מחז"ל: "את אמתה את ידה. ונשתרבה אמתה הרבה. והנה על הפסוק "ותרד לרחוץ על יד היאור" אמרו חז"ל (סוטה יב): "מלמד שירדה לרחוץ מגלולי בית אביה".

שואל הגאון רבי יוסף שלום אלישיב שליט"א (בדברי אגדה): מנין לנו שהלכה לרחוץ מגלולי בית אביה? בשלמא אם היינו רואים אותה יורדת בימות החורף לשבור את הקרח, היינו יכולים לתלות שהלכה לרחוץ מגלולי בית אביה, אבל לפי החשבון שנולד משה בז' אדר, נמצא שהחודש השלישי היה סיון כחום היום, ואם כן, מנין לנו שהיתה זו רחיצה יוצאת מן הכלל?

אלא, מבאר הגרי"ש: הרי על פי דרך הטבע לא הייתה בת פרעה יכולה להגיע אל התיבה ולמשותה מן הנהר, ואף על פי כן, הושיטה ידה, ונעשה נס ונשתרבה ידה, אם כן בהכרח יש כאן מדה של ישראל שכאשר מגיע עת שצריך את עזרת היהודי להציל את מי שזקוק להצלה, כגון לעזור ולבנות ולחזק את התורה, והוא עומד מנגד כי ידו קצרה מלהושיע, אזי לא יקרה שום נס, וישאר הענין נעזב ופגוע, אבל אם יתן את ידו, איראז תשתרבה ידו, ואף הוא בעצמו לא ידע מאין בא לו האומץ והכח הזה.

כח זה - אומר הגרי"ש - נובע מאותו כח של "הבא לטהר מסייעין בידו" וכן מ"פתחו לי פתח כחודו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם..." מעתה, הנהגה זו שהושיטה בת פרעה את ידה כדי להציל, למרות שבדרך הטבע לא היה כל סיכוי ולא היה בזה כל תועלת, זו הוכחה ברורה ומכרעת שהלכה לרחוץ מגלולי בית אביה.

המתמסר להצלה נעזר מן השמים

כאשר עשה הגאון רבי ישעיה בודקי זצ"ל את דרכו לארץ ישראל יחד עם בנו ובתו, עמדה עליהם בדרך רוח סערה, וספינתם נשברה. כל השלושה הוטלו אל המים. הורה רבי ישעיה לשני ילדיו לעלות על גבו, וכך החל לשחות לעבר החוף. כעבור שעה או שעתיים, הרגיש רבי ישעיה שאין לו כח לשאת את שניהם, ואם ימשיך כך יטבעו כולם.

הוא ידע את ההלכה שקובעת במקרה כזה כי הצלת הבן קודמת [שאיש חייב יותר במצוות]. לפיכך, עם כל הקושי שבדבר השליט רבי ישעיה את המח על הלב ואמר לבתו כי ההלכה קובעת שהיא צריכה לוותר...

החלה הילדה לבכות וגם רבי ישעיה בכה עמה אבל אין לו כל ברירה אחרת. האב החליש את אחיזתו בה. אבל היא אוחזת בו חזק חזק בכל כוחה הדל וצועקת: "אבא שלי אתה! אין לי אבא אחר, למה אתה עושה לי ככה?!"

בשמוע רבי ישעיה את הזעקה הזו, לא עמד לו לבו שלא להחזיק בילדה, והוא החליט להתאזר בשארית כוחותיו, ולנסות בכל זאת להגיע לחוף, הוא ציוה על הילדה לאחוז בו שוב חזק, ובעצמו לא ידע באיזה כח הוא ממשיך לשחות כשילדיו על גבו. בסופו של דבר בדרך על-טבעית ובכח לא לו הגיע אל החוף והתעלף. למדנו ממעשה זה שהעושה את כל מה שביכולתו נעזר מן השמים אף בדרך ניסית!

[סופו של המעשה היה שכאשר התעורר מעלפוניו פנה האב לבתו ואמר לה: "בתי בתי, אני רוצה שתזכרי לאורך כל החיים את שעבר עליך ועלינו ביים. את יודעת שכשאמרתי לך להחליש אחיזתך מגבי היה הדבר קשה לי יותר מכל, את בכית ואני בכיתי חזק יותר אבל לא היתה לי כל ברירה. ובכל זאת כשצעקת אלי: "אבל אין לי אבא אחר מלבדך" נאזרתי בכוחות מחודשים ולבסוף הצלחנו להגיע לחוף. תאמצי כלל זה לתמיד, שאם תקלעי פעם לצרה ומצוקה אל תתיאשי, אלא תפני להקב"ה ותגידי לו בבכי כפי שאמרת לי "אין לי אבא אחר מלבדך חושה להצילני" ואז תגלי שאכן יש לך אבא שמציל אותך, כי מסוגל הוא להושיעך ואת כל העולם כולו.]

עפ"י חשוקי חמד

להרגיש ולהשתתף בצערו של חברו או בשמחתו ולשאת בעול עמו!

נלמד מהפסוק: "ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" (פרק ב"א)

וכתב רש"י: נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם. הנה כי כן, משה רבינו לא הסתפק בעצם הידיעה על סבלותם של בני ישראל וההשתתפות מרחוק בצערם אלא "נתן עיניו ולבו". כלומר: יצא מארמונו המפואר והשליו של פרעה, כדי לראות בעיניו ולחוש בגופו את סבלות אחיו המעונים, ולסייע להם בפועל כאילו היה אחד מהם.

רבי עקיבא בוכה על גיחו

בספר דרך שיחה מובא בשם הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א שהביא דברי המדרש ממנו לומדים עד כמה חשו גדולי התנאים בצערו של הזולת וכך אומר המדרש:

מעשה ברבי עקיבא, שהשכימו תלמידיו לשנות בבית המדרש, והיה הספד, אמרו שמא חסיד מת ונראה לרבי עקיבא וסופדו, הלכו לבתיהם ולבשו שחורים וישבו לפני רבי עקיבא וכו'. אמר להם מה ראיתם להחליף בגדיכם, אמרו לו באנו וראינו אותך חלוץ ומתניך קשורים ומספיד. אמר להם: הייתי דורש בפרשת נגעים, וזכרתי לגיחו שהיה ראוי להיות נביא כאלישע, ובדבר קל נטל שלו, עליו נאמר (קהלת ט"ח) "והוטא אחד יאבד טובה הרבה".

רואים, אפוא, מדברי המדרש עד היכן הגיע ההרגש של גדולי התנאים, בצרתו ובצערו של הזולת, שאף שגיחו מת זה כבר כמה דורות קודם לכן, בכל זאת הצטער בשבילו רבי עקיבא, עד כדי שבכה באופן שהיו בטוחים התלמידים שנפטר משהו ורבי עקיבא מספידו, כפי שמצוי כאשר מתו מוטל לפניו.

המדריגה הגבוהה ביותר - לשמוח בשמחת שונאיו

יתירה מזו מצינו אצל דוד המלך ע"ה כיצד הצטער בעצמו אף בצערם של שונאיו, ומאיך, עד כמה שמח בטובתם שזו מדריגה גבוהה יותר מלהצטער בצרתם, כפי שביאר זאת בטוב טעם הגה"צ רבי יעקב ניימן זצ"ל (בספרו דרכי מוסר) כדלהלן:

דוד המלך אומר בתהלים (פרק לה): "ואני בחלותם לבושי שק עניתי בצום נפשי". מבואר בפסוק שדוד המלך אומר שכאשר שונאי חולים, אני לבוש שק ומתענה עליהם! עד כדי כך היתה אהבת הבריות של דוד המלך ואפילו לשונאיו.

ממשיך דוד המלך ומוסיף: "נתת שמחה בלבי מעת דגנם ותירושם רבו". הנה כי כן, דוד המלך העפיל לדרגה כה גבוהה באהבת הבריות, שהיתה לו אף שמחה בשמחת שונאיו!

לשמוח בשמחת חברו היא מעלה גדולה לאין ערוך, הרבה יותר מלהצטער בצערו - אומר הגר"י ניימן - שכן להשתתף בצער חברו, היה אומר **הסבא מקלם**, אין זה ראייה מספקת שיש לו אהבת הבריות, שכן אפילו אריה, אחרי שטורף, נהיה טוב לכולם כי הוציא מעצמו את הארס... כך אדם (שעדיין לא עבד על מדותיו) מכיון שרואה לחברו שקרהו אסון, הרי הוא נהנה מזה ויצא ממנו הארס הרע שבו, וממילא מסוגל עתה להשתתף בצערו.

לפיכך, המדריגה הגדולה היא כאשר משתתף אדם באמת בשמחתו של חברו, אזי מוכיח הוא כי דרגתו באהבת הבריות טהורה ואמיתית היא. וזה מה שראינו אצל דוד המלך ששמח בכך שדגנם ותירושם של שונאיו רבו.

"צרתו של יהודי הוא כצרתו שלו"...

סיפר הגר"ד סולובייצ'ק שליט"א: יהודי מתושבי בריסק, בעל משפחה גדולה, התעסק למחייתו בעסקי יבוא ויצוא בדים, ונתפס בידי אנשי השלטון על עבירות מכס. הוא היה עלול לקבל עונש חמור מאוד, עד כדי גלות עם עבורת פרך למשך שנים רבות בסיביר הקפואה.

כאשר שמע על כך הגר"ז סולובייצ'ק זצ"ל, זימן אליו בדחיפות עורך דין גדול וסיפר לו כי לדאבונו, הוא עצמו נתפס בעבירה על חוק המכס, ועליו לעמוד בימים הקרובים למשפט חמור, ונפשו בשאלתו מה יעשה.

אותו עורך דין, על אף ששנה ופירש, נבהל לשמע הדברים, דמו קפא בעורקיו, והוא לחש באזני הגר"ז, כי לאור נסיונו הרב במקרים מעין אלו, הרי שמצבו חסר סיכוי. אולם עצה אחת ויחידה יש בידו: הוא מקבל על עצמו להכנס לארכיון בית המשפט, בו רוחשים לו אימון רב, ולגנוב משם את "תיק האשמה". למרות שבפעולה זו הוא מסכן את עצמו, מאחר שאם יתפסוהו יהיה עונשו נורא ואיום, בכל זאת עבור הצלת הרב מבריסק, מוכן הוא למסור את נפשו.

לאחר שגמר לפרט את תכנית ההצלה הנועזת, גילה לו הגר"ז, כי למעשה הנידון אינו הוא, אלא איש פלוני מתושבי העיר, ורק כדי לשמוע ממנו דרך הצלה תתיר לעצמו לשנות בדיבורו.

כמובן, לאחר שהעורך דין שמע זאת, הוא מיאן לעשות את הדבר ולסכן את עצמו למען יהודי זה, אך הגר"ז הסביר לו, כי צערו של הלה הוא צערו הפרטי ממש, כי מטבעו הוא מיצר על צרה של יהודי, והצלתו של הנידון היא כהצלת גופו ממש.

הדברים פעלו על ליבו של העו"ד, אך הוא התנה עם הגר"ז שיקבל ממנו הבטחה וברכה שחלילה לא יתפס ולא ירע לו.

הגר"ז הסכים ואכן הבטיח לו כי לא יאונה לו כל רע. העורך דין עשה כפי שאמר, וכשנזדמן לו שעת כושר, הוציא את התיק המרשיע מן הארכיון והעלה אותו באש, והודות לכך לא התקיים כלל משפטו של אותו יהודי מבריסק.

במחיצתם

משתתף בשמחתו...

הגאון רבי משה שמואל שפירא זצ"ל היה נושא בעול הזולת ומשתתף עמו הן בצערו והן בשמחתו באופן מופלא ביותר. לפיכך היה רגיל למלא לכל אדם מבוקשו גם בדברים קשים, בין אם הוא לכבודו ובין אם אינו לכבודו. למשל, באירועים ציבוריים, כשהבחין באדם שנעמד על ידו כדי שיצלמוהו, היה מיד נענה לרצונו של הלה והיה נעמד להצטלם כדי להשביע רצונו של הזולת, אף אם אינו מכיר.

סיפר אחד מתלמידי הישיבה כי בעת שלמד בישיבה, הגיע בליל הושענא רבא לערוך ביקור אצל ראש הישיבה רבי משה שמואל. כאשר ראה את תלמידו שאל אותו: "האם כבר הגעת גם לשמחת תורה?" השיב לו התלמיד, כי מכיון שהוא בן חו"ל לא יכול לשהות בשמחת תורה בישיבה כי אין לו מנין ליום טוב שני של גלויות. ביקש ממנו רבי משה שמואל שישאר בכל זאת.

ומספר תלמידו: "אכן נשארתי בישיבה כהוראת מורי ורבי". והנה ביום שני בעיצומו של יום כשסעד התלמיד את סעודת יום טוב בבית בנו, נפתחה לפתע הדלת וראש הישיבה רבי משה שמואל נכנס לבית, התיישב ליד תלמידו והחל לשיר זמירות יום טוב, והמשיך לשהות שם כל זמן הסעודה ודיבר דברי תורה, הכל כדי שהתלמיד יהיה שמח ומרוצה ולא ירגיש בודד ושיהיה לו שמחת יום טוב כמו שהיה אמור להיות לו בביתו.

עפ"י מי דעת

שלא להלשין על חברו ולא למסור דינו בערכאות אלא עפ"י הוראת דיני התורה!

נלמד מהפסוק: "וירא משה ויאמר אכן נודע הדבר" (פרק ב"ד)

ופירש רש"י (מהמדרש): "דאג על שראה בישראל רשעים דלטורין אמר מעתה אינם ראויין להגאל. "אכן נודע הדבר" - נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך אבל רואה אני שהם ראויים לכך. עכ"ל.

מספרים חז"ל בגמרא (ב"ק ק"ז): היה אדם שרצה להראות לפקיד המלך על תבן של חברו ולהלשין עליו. אותו אדם בא לפני האמורא רב. הזהיר אותו רב אל תראה אותו לפקיד המלך! וחזר על אזהרתו זו. השיב אותו אדם לרב בחוצפה: אראה ואראה אותו! באותה שעה ישב רב כהנא לפני רב וכאשר שמע את דברי ה"מוסר" תפסו ושבר את מפרקתו מעליו והרגו.

רב הצדיק את מעשהו של רב כהנא וקרא עליו את הפסוק (ישעיה נא"כ) "בניך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר" [פסוק זה מדמה את עם ישראל אשר תחת שלטון הגויים, כמו שור בר שנלכד במלכות] "מה תוא [=שור] זה, כיון שנפל במכמר [=במלכות] אין הציידים מרחמין עליו, כך גם ממון של ישראל, כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין הם מרחמים עליו ועלולים להרוג אותו בשביל ממונו.

בזה הצדיק רב את מעשהו של רב כהנא, ואמר לו יפה עשית שהרגת את ה"מוסר", דמכיון שהוא סיכן את חיי חברו יש לו דין כ"רודף" אחר חברו להורגו, שמותר להציל את הנרדף בנפשו של רודף.

על פי גמרא זו פסק הרמב"ם (פ"ח מהלכות חובל ומזיק הלכה ז'): "מותר להרוג המוסר בכל מקום ואפילו בזמן הזה שאין דנין דיני נפשות. ומותר להרוג קודם שימסור אלא כשאמר הריני מוסר פלוני בגופו או בממונו, ואפילו ממון קל התיר עצמו למיתה. ומתירין בו ואומרים לו אל תמסור. אם העיז פניו ואמר לא כי, אלא אמסרנו, מצוה להרוג וכל הקודם להורגו זכה".

ואולם המשנה למלך מעורר שאלה: הרי מבואר בגמרא (שבועות מח) שאדם עשוי להגזים בדבריו ולבסוף לא עושה מה שמאיים, ואם כן, מדוע לא נאמר גם כאן שאין המוסר מתכוון באמת לממש את איומו?! וזה קשה גם על רב כהנא מדוע הרג את זה שאיים למסור?! וצריך לומר שהיה הוכחה לכך שמתכוון לממש את איומו מזה שהעיז פניו כנגד רב. והכריז שילשין.

והטעם שמותר להרוג את ה"מוסר" מדין "רודף" מובא בהגהות מיימוניות (פ"ט מהלכות גניבה ה"ח) מדברי היראים שהוא כמו שמצינו ב"בא במחותרת" שמותר להורגו ככתוב (שמות כב"א) "אם במחותרת ימצא הגנב והוכה ומת אין לו דמים". ומדוע מותר להורגו? משום שחזקה אין אדם מעמיד עצמו על ממונו (כמבואר בגמרא סנהדרין עב). וממילא ילחם עמו ובאופן זה בא הגנב להורגו והריהו "רודף". כך גם בעניינינו הרי הנמסר לא יעמיד עצמו על ממונו ועלול לבוא לידי סכנה, לכן נחשב המוסר כדין רודף שבא להורגו.

כתב הפלא יועץ: "יש מן מסירה שהחמירו בה חז"ל הרבה, עד שהתירו להרוג ולהציל בנפשו, והוא המוסר גוף חברו או ממונו ביד עכו"ם בלי רשות בין דין. והאיש אשר הוא יהודי יחדר וילפת מעשות זאת ולא יאבד עצמו לדעת, חס ושלום".

"וראוי לכל מנהיגי הערים לפקוח עיניהם על זאת ולשבור מלתעות רשע בכל כוחם ובכל מאודם ולא תהא כזאת וכיוצא בזאת בישראל..."

עונשו של מלשין

בעיר פרשבורג, היה דר רשע בשם שמחה, שעינו היתה צרה בתלמידי ישיבתו של החתם סופר העוסקים בתורה, עד שהוא איים להלשין עליהם בפני השלטונות שהם משתמטים מעבודת הצבא. הוא התרברב בפני הגבאים שהנה הוא עומד ללכת לארמון המושל - "ואני אלביש את הבחורים במכנסיים אדומים" של מדי הצבא...

ראו הגבאים שכוונתו רצינית והוא מתכוון להפיק את זממו, ומיהרו להודיע לרבם על הסכנה המרחפת על ראש תלמידיו. **החתם סופר** עמד אז באמצע אמירת השיעור, ודרכו הייתה שלא להפסיק באמצע הפלפול. אבל משראה את הגבאים נכנסים בבהילות, רמז להם לומר מה בפיהם.

געו הגבאים בבכיה וסיפרו על מזימתו של הרשע. החתם סופר לא ענה להם דבר והמשיך בשיעורו במקום שפסק. לחשו הגבאים באימה: "רבי, חייבים לפעול ללא דיחוי!" הראה החתם סופר על הגמרא וענה: "הלא אנו פועלים"...

לאחר השיעור קם החתם סופר והלך לביתו של אותו רשע, לדבר על ליבו שיחזור בו מכוונתו. הלה המשיך לשבת על כסאו בחוצפה עם כניסתו של הגאון, ואמר בגסות שאין כלל על מה לדבר. הוא המשיך להתרברב שלמחרת בבוקר יעלה אל המושל וימסור את הלשנתו.

ענה לו החתם סופר בפסוק בודד: "בוקר ויודע ה' את אשר לו"... והנה, מיד כשעזב החתם סופר את הבית, השתרבה לשונו של הרשע חוצה, פניו האדימו והכחילו והוא עמד להחנק. ראתה אשתו שחייבו בסכנה, ורצה אל החתם סופר לחלות את פניו שיתפלל על בעלה.

השיב לה החתם סופר: "אני מתפלל עבורו את התפלה ההוגנת לו: ולמלשינים אל תהי תקוה"..." ותוך כדי דיבור יצאה נשמתו של אותו רשע ביסורים איומים.

החתם סופר, ברצונו לקדש שם שמים ברבים, יצא להלוויתו של אותו רשע וביקש להספידו. הוא עמד ליד מטתו ואמר: "שמחה לארצך" - כששמחה מובל לקבורה בארץ, אזי "ששון לעירך" - העיר פרשבורג ששה ושמחה..."

רבינו הקדוש מיסנווא

תפלתו לגבוה כ"מסירתו"...

בעיר אחת היה "מוסר" מפורסם, שהיה מלשין תמיד על בני העיר וגורם להם רעות רבות וצרות. אמנם נזדמנה להם לבני העיר כמה פעמים האפשרות לשלם לו כגמולו ולהפטר ממנו, אבל חששו לעשות לו רעה מפני שהיה עומד בבית הכנסת ומתפלל בכוונה ובדביקות, ולא ידעו מה טיבו של אדם משונה זה: מצד אחד מוסר ומלשין, ומצד אחר שופך את נפשו לפני ה"..."

שלחו בני העיר לשאול את הצדיק רבי אורי מסטריליסק זצ"ל, הנקרא "השרף", כדת מה לעשות עמו. השיב להם הצדיק: אל תחושו לתפלותיו שכן "אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט"..." (בהשאלה מנוסח הדין בגדרי הקנינין, קידושין (כח):

ספורי חסידים

בין איש לרעהו

ומי כעמך ישראל

סיפורים בני זמננו

כסאות המטבח של 'כפר חסידים' כמשל !

האמיצה נתן לכולם להבין ש"דרך ארץ קדמה לתורה" אינו שלט שתלוי בגן ילדים, אלא תורת חיים!
לבוגר שסיפר לי את הסיפור כבר יש כמה וכמה ילדים, אך הוא לא שוכח את המסר העמוק - גם בחלוף 15 שנה.

* * *

חז"ל אומרים במסכת אבות (פ"ג מ"ז) "אם אין דרך ארץ - אין תורה". האם אנשים מקבלים את הדברים כפשוטם? הרי חז"ל מורים כאן שעל מנת שהתורה תשפיע עלינו את השפעתה הטובה, מוכרח שתהיה אווירה מצב ורקע של דרך ארץ. כל אחד שואל את עצמו מידי פעם "כיצד מצליחים בלימוד?" בדרך לתשובה האמיתית, בלתי ניתנת להתעלם מדבריהם המפורשים של רבותינו שהתורה צומחת בערוגות הדרך ארץ!

וכאן אנו נוגעים בשאלת השאלות: עד כמה אנו שמים לב לנושא הזה? האם נושא הדרך ארץ תופס את המקום הראוי לו בעולם החינוך שלנו, בבית ובמוסד? במילים אחרות: כמה אנשים מאיתנו היו עוצרים סדר אל"ף כדי להרים כמה כיסאות בחדר אוכל?...

* * *

פגשתי לאחרונה בחור בן 20 שהפתיע אותי לטובה. הוא סיפר שבהיותו ילד היו קיימים באזור מגוריו שני מוסדות. במוסד אחד בלט החינוך לערכים רוחניים שונים, ובמוסד השני בלט החינוך לנושאי 'דרך ארץ'. למרות שדגש על נושאי דרך ארץ הוא לאו דווקא מזהיר ומרשים כלפי חוץ, למרות זאת - ההורים קלטו את המגמה של המוסדות ורובם העדיפו את המוסד השני! המוסד הראשון התהדר בחינוך קפדני יותר, אך למרות זאת הבינו ההורים שלא קיים חינוך קפדני ללא הקפדה על יסודות דרך ארץ!

"המנהל שלנו" סיפר הבוגר בחיך "שינן באוזנינו במשך שמונה שנים את האמרה 'דרך ארץ קדמה לתורה'... בכל כנס, בכל אספה, בכל נאום ובכל הזדמנות הוא פתח עם המילים הללו. בתור ילדים הנושא כבר הפך לצחוק. היינו מחקים את קולו ואומרים (בחוסר דרך ארץ) 'דרך ארץ קדמה לתורה'. אך למרות הכל שמונה שנים בהן אתה שומע את המשפט שוב ושוב, עושות משהו. המילים חדרו בסופו של דבר למוחנו ולליבנו והשפיעו עלינו עמוקות!"

"כיום, בחלוף שנים, אני יודע להעריך ולהוקיר את השקעתו הגדולה של המנהל בנושאי דרך ארץ!"

* * *

קורא יקר! כידוע נטלנו על עצמנו את המשימה להפיץ את ערכי הדרך ארץ, בין אדם לחברו ואהבת הזולת שההצלחה בזה תהיה רק בשיתוף פעולה של כולם. ולכן אנו פונים אליך להרגיש קרוב לנושא ולסייע בהפצת ערכים חשובים אלו בכל דרך שתמצא לנכון. תוכל לסייע בכך דרכנו, עוד 10 אנשים שיעבדו אצלנו בנושא הזה באופן קבוע, יכולים מאוד לעזור לנו, אך את המימון לזה עדיין אין לנו. אם יש באפשרותך או אתה מכיר מישהו אשר יכול להגיש כתף עוזרת, בוודאי שזכות הרבים תלויה בך ותזכה בעז"ה בברכות בזה ובבא.

הרב נפתלי וינברג - מנהל מכון אהבת אמת

02-5671812

סדר אל"ף בהיכלה של ישיבת 'כנסת חזקיהו' - כפר חסידים
התחיל זה מכבר. האקוסטיקה המצוינת שבכיפת הישיבה, הגבוהה והעגולה, החזירה את קולות הלומדים - בבחינת "כל היושב ושונה הקב"ה שונה כנגדו"...

ולפתע; דפיקה על הסטנדר. "ששש...ששש..." הכריז מאן דהו ודמותו המסוגפת משהו של המשגיח הגה"צ רבי דב יפה שליט"א ניבטה מעל מדרגות ארון הקודש. תדהמה. מה רוצה המשגיח להודיע באמצע הסדר? אולי אירע אסון וצריך לומר תהילים! את השקט שהשתרר ניתן היה לחתוך בכפית, לא רק בסכין!

אז מה קרה? פיצוץ בבתי הזיקוק הסמוכים? פיצוץ בחיפה ח"ו?! אסון בקנה מידה ארצי?!

מה שקרה זה ששכחו להרים את הכיסאות בחדר האוכל!

במטבחה של ישיבת 'כפר חסידים' קיים נוהל: בימים מסוימים, בתום ארוחת בוקר, מרים כל אחד את כיסאו על מנת להקל על המנקה שתיכנס לאולם לאחר מכן. בכל שולחן קבועות ידיות פנימיות חזקות, מעליהן משעינים את כסאות העץ. פעולת הרמת הכסא דורשת מכל בחור הקדשת חמש שניות - לכל היותר. למנקה הקשישה, לעומת זאת, דורשת אותה פעולה זמן רב יותר. כאשר נכפיל זאת במאות כסאות נבין שמדובר בפעולה מתישה עבור אשה מבוגרת. כיוון שכן פשוט וברור שכל אחד אחראי על כיסאו.

הנוהל הפשוט זרם במשך שנים בהן גם אם בחור שכח להרים את כיסאו, הרי שהיושב לצידו עשה זאת. אך באותו יום, משום מה, התרשלו הבחורים בהרמת הכיסאות. כאשר נכנסה המנקה הקשישה לאולם חדר האוכל נדהמה לגלות שורות של כיסאות ממתונות לה...

ביאוושה פנתה הישר לבית המדרש וביקשה לדבר עם... המשגיח!

המשגיח יצא החוצה והאזין לתלונתה, כאשר באוזן השנייה מהדהד הלימוד שבקע מבית המדרש. למרות זאת, ההכרעה שלו הייתה חד משמעית: לעצור את הלימוד ולשלוח את הבחורים בחזרה למטבח - שכל אחד ירים את הכסא שלו!

"דרך ארץ קדמה לתורה!" הדהד קולו של המשגיח מעל מדרגות ארון הקודש.

סדר א' הופסק. הבחורים צעדו בטור ארוך לחדר האוכל. רובם היו מחויכים בשעה שהחזירו את הכיסא שלהם למקום - אך המסר העמוק נקלט!

* * *

סיפור זה שמעתי מבוגר הישיבה שנכח במקום בשעת מעשה. גם הוא צעד לחדר האוכל והרים את הכיסא שלו... לכאורה ניתן לשאול: הרי המשגיח יכל למנוע ביטול תורה בצורה פשוטה ביותר. היה ממנה בחור או שניים שירימו את כל הכיסאות וחסל. מדוע לבטל את כל בית המדרש?

התשובה פשוטה: אם היה נוהג כך היה אמנם מרוויח דקות לימוד - אך היה מפסיד את הלומדים עצמם! המטרה שלו לא הייתה להרים את הכיסאות - כמו להרים את הבחורים! בפעולתו